

Turvallisuutta yhteistyöllä – kaupallisen kuumailmapallotoiminnan turvallisuustoimenpiteet

Suomen ilmailun turvallisuussuunnitelma 2024 (FPAS) julkaistiin 8.5.2024.

Turvallisuussuunnitelma päivitetään vuosittain. Se sisältää keskeiset toimenpiteet, joilla vahvistamme Suomen ilmailujärjestelmän suorituskykyä ja kestävyyttä kaiken tyyppisiä toimintaympäristön muutoksia vastaan ja tuemme Suomen ilmailuun kohdistuvien riskien hallintaa.

Tällä tiedotteella kerrotaan FPASin keskeisistä kaupallisen kuumailmapallotoiminnan turvallisuustoimenpiteistä ja yhteistyöstä turvallisuuden edistämiseksi. Toimenpiteiden taustalla on mm. kansallinen kaupallisen kuumailmapallotoiminnan riskikuvatyo, jota tehdään yhteistyössä toimijoiden kanssa. Ole mukana vaikuttamassa kansalliseen turvallisuustyöhön ja hyödynnä sen tuloksia omassa toiminnassasi.

Tutustu Suomen ilmailun turvallisuusohjelmaan, -suunnitelmaan ja suorituskykymittaristoon Traficom sivuilla (*hakusana FASP*) www.traficom.fi/fi/liikenne/ilmailu/suomen-ilmailun-turvallisuusohjelma.

FPAS 2024 - kaupallisen kuumailmapallotoiminnan organisaatioille (DEC)

Erityisesti kuumailmapallotoiminnan DEC-organisaatioita koskevat toimenpiteet (otsikkolistaus, kts. toimenpiteiden tarkempi sisältö turvallisuussuunnitelmasta):

- OPER.LOC.001.1, Hallinnan menetys lennolla (LOC-I)
- OPER.MAC.005.1, Ilmassa tapahtuvat ilma-alusten yhteentörmäykset (MAC)
- OPER.CFIT.006.1, Ohjattavissa olevan ilma-aluksen törmäys maastoon (CFIT)
- OPER.FIRE.007.1, Tulipalot, savu- ja muut kaasut ilma-aluksissa
- SYS.CAT.001, Kaupallisen lentotoiminnan turvallisuus

Lisäksi kuumailmapallotoiminnan DEC-organisaatioita koskevat myös Traficom ja kaikkien toimijoiden vastuulla olevat ao. toimenpiteet (otsikkolistaus, kts. toimenpiteiden tarkempi sisältö turvallisuussuunnitelmasta):

- SYS.001.1, Suomen ilmailun turvallisuusohjelma
- SYS.002.1, Suomen ilmailun turvallisuussuunnitelma
- SYS.003.1, Suomen ilmailun turvallisuuden suorituskykytavoitteet ja -mittarit
- SYS.004.1, Suomen ilmailun riskienhallinta
- SYS.005.4, Turvallisuustutkintaviranomaisten suositusten huomioiminen
- UUSI TOIMENPIDE: SYS.006.2, Poikkeamaraportoinnin laadun parantaminen
- SYS.007.2, Muutoksenhallinta osana turvallisuudenhallintaa
- SYS.007.3, Uudet liiketoimintamallit
- SYS.008.1, Ilmailun kyberturvallisuus



Kuva: Olli Luoma

DEC-organisaatioiden on käsiteltävä heidän vastuulleen osoitetut FPAS-toimenpiteet ja toteutettava ne tarvittavilta osin.

Miten organisaation pitäisi käsitellä FPAS-toimenpiteet?



Riskienhallinnan näkökulmasta toimijan on tunnistettava toimintansa turvallisuuteen liittyvät uhat ja hallittava niihin liittyviä riskejä. Riskienhallinta on osa organisaatioiden turvallisuudenhallintajärjestelmää. Kansallisen tason toimenpiteet tukevat organisaation omaa riskienhallintaa. Monet FPAS-toimenpiteistä ovat monivuotisia, koska etenkin järjestelmätason uhkiin liittyvien suojausten parantaminen on pitkäjänteistä työtä.

FPAS-toimenpiteissä esiin nousseiden uhkien osalta vastuullisen johdon tulee varmistua siitä, että:

- Jos uhka löytyy jo organisaation uhka/riskirekisteristä, sen käsittely sekä päätökset tarvittavista toimenpiteistä ja vaikutusten seurannasta ovat ajan tasalla. Jos kyse on operatiivisesta uhasta kuten esimerkiksi hallinnan menetys ilmassa tai järjestelmätason asiasta, kuten väsymyksenhallintaan liittyvät uhat on varmistettava, että asiaan liittyvät riskit ovat organisaation toiminnassa hallinnassa. On myös tiedostettava miksi; mikä organisaation toiminta tai muut suojaukset pitävät riskit hallinnassa.
- Jos FPAS-toimenpiteessä on uhkia, joita toimija ei ole aiemmin tunnistanut, on arvioitava, liittyvätkö uhat organisaation omaan toimintaan. Jos liittyvät, organisaation tulee käsitellä ne omissa riskienhallintaprosessissaan vastaavasti, kuin se käsitelisi itse tunnistamansa uhat.
- Riskienhallintaan kuuluu, että organisaatio on ottanut kantaa siihen, ovatko sekä FPASin kautta tuleviin, että itse tunnistettuihin toimijaa koskeviin uhkiin liittyvät riskit hallinnassa organisaation toiminnassa. Organisaation on dokumentoitava perustelut (evidence of risk controls). Jos jokin DEC-toimijoita FPASissa koskeva toimenpide tai siinä mainittu uhka ei koske kyseisen organisaation toimintaa, on myös dokumentoitava sille perustelut.



Yksi tärkeä turvallisuudenhallintajärjestelmän tietolähde on organisaatioiden oma poikkeamaraportointi. Jokaiselle organisaatiolle tapahtuu kuitenkin vain rajallinen määrä satunnaisia poikkeamia. Kaikille organisaatioille on tärkeää etsiä hyödyllistä lisätietoa myös muista tietolähteistä. Kansallisen riskikuvatyön tulokset ja FPAS-toimenpiteet ovat myös organisaatioiden työn tukemista. Niiden avulla **kootaan kansallisella tasolla tärkeää turvallisuustietoa yhteen ja jaetaan sitä kaikkien toimijoiden hyödynnettäväksi**.

On hyvä muistaa, että FPAS-toimenpiteeseen nostetut uhat koetaan kansallisella tasolla tärkeiksi; haluamme varmistaa, että kaikilla DEC-toimijoilla niihin liittyvät riskit ovat hallinnassa. Toimenpiteillä ei oteta kantaa yksittäisen organisaation riskitasoon tai suoriutumiseen. Yksittäinen toimija voi suhtautua uhkiin ns. muistilistan tavoin ja varmistaa, että omissa organisaatiossa ko. asiat ovat kunnossa.

Mikä on kansallinen riskikuva ja mitä hyötyä siitä on?



Kansallisen riskikuvan tavoitteista ja ylläpidosta kerrotaan tarkemmin *Suomen ilmailun turvallisuusohjelma FASPin luvussa 2.6. (FASP versio 8.0 on julkaistu 4.10.2022)*. Pähkinänkuoressa se tarkoittaa Suomessa kaupallisen kuumailmapallotoiminnan osalta sitä, että riskikuvatyössä pyrimme tunnistamaan **keskeiset kaupallisen kuumailmapallotoiminnan uhat, myös ennakoiden tulevia muutoksia**. Sen jälkeen **arvioimme uhkiin liittyvän riskitason**. Lopputuloksena sekä viranomaisen että kaupallisen kuumailmapallotoiminnan organisaatiot saavat **tietoa oman riskiperusteisen turvallisuustyönsä ja turvallisuutta parantavien toimenpiteidensä pohjaksi**. Keskeisten uhkien ja riskitason lisäksi saamme tietoa siitä, mitkä asiat Suomessa ovat hyvällä tasolla. Tämä on tärkeää, jotta voimme jatkaa hyvää **työtä vahvuuksien ylläpitämiseksi**. Työn tuloksia hyödynnetään päivittäisessä työssä. Vuositasolla tulokset vaikuttavat turvallisuussuunnitelman toimenpiteisiin.

Kaupallisen kuumailmapallotoiminnan riskikuvatyötä tehdään yhteistyössä toimijoiden kanssa. Ole jatkossa mukana vaikuttamassa kansalliseen turvallisuustyöhön ja hyödynnä sen tuloksia omissa toiminnassasi.

Esimerkkinä uusi FPAS-toimenpide SYS.006.2, Poikkeamaraportoinnin laadun parantaminen

Toimenpide:

Traficom järjestää säännöllisesti merkittävimpien ilmailuorganisaatioiden kanssa yhteistoimintatilaisuuksia, joissa käydään läpi poikkeamaraportoinnin periaatteita ja poikkeamatiedon hyödyntämistä analyyseissa sekä kansallisessa riskienhallintatyössä.



Traficom tiedottaa säännöllisesti poikkeamailmoitusmäärän kehityksestä sekä poikkeamatiedon laadun merkityksestä nettisivuillaan, turvallisuustiedotteissa, ilmailuohjeessa GEN T1-4 sekä erilaisissa tilaisuuksissa ja seminaareissa. Tiedottamiseen sisältyvät esimerkiksi [videomateriaalit](#) poikkeamaraportoinnista. Tiedottamisessa painotetaan erityisesti tapahtuman kuvauksen kattavuuden merkitystä.

Traficomien valvonnassa ja muussa yhteydenpidossa kannustetaan toimijoita kiinnittämään huomiota poikkeamaraportoinnin laatuun ja niiden kattavaan analysointiin sekä raportointiasioiden sisällyttämiseen organisaation omiin koulutuksiin ja tiedottamiseen.

Ilmailun toimijat:

Ilmailun organisaatioiden on kiinnitettävä huomiota poikkeamaraportoinnin laatuun ja niiden kattavaan analysointiin sekä sisällytettävä organisaation omiin koulutuksiin myös raportointiin liittyvät aiheet.

Organisaatioiden on kiinnitettävä huomiota ja koulutettava henkilöstölleen se, että poikkeamaraporttien analysoinnin tarpeisiin "Tapahtuman kuvaus"-kenttään on kuvattava riittävän laajasti: mitä tapahtui, mitkä olivat seuraukset, arvio tapahtuman syistä ja siihen vaikuttaneista tekijöistä, arvio siitä, mitä voisi tehdä tai ilmoittaja on jo tehnyt, ettei vastaavaa tilannetta tapahtuisi uudelleen sekä kuvaus säätilasta, mikäli sillä oli vaikutusta tapahtuneeseen.

Toimenpiteen tavoite:

Ylläpitää ja vahvistaa hyvää raportointikulttuuria Suomen ilmailussa ja kehittää poikkeamaraporttien laatua, jotta niistä saatava turvallisuustieto tukisi entistä paremmin tietoon pohjautuvaa päätöksentekoa, riski- ja suorituskykyperusteista lähestymistapaa ja ennakoivaa turvallisuustyötä.

Toteutuksen vastuutaho:

Traficom

Ilmailun toimijat

Yleis- ja harrasteilmailun osalta: Suomen harrasteilmailun turvallisuustyön toimintamalliin sitoutuneet Traficom, Finavia, Fintraffic ANS, Ilmatieteen laitos, Suomen ilmailuliitto ja Suomen Moottorilentäjien Liitto

Aikataulu ja lopputuote

Jatkuva. Ohjeistusta ja turvallisuuden edistämisen toimenpiteitä poikkeamaraportoinnin laadun kehittämiseksi.

Toteutuksen tilanne

Toimenpiteet ovat käynnissä. Traficom on usean vuoden ajan edistänyt Suomen ilmailun hyvää turvallisuuskulttuuria ja just culture-periaatteiden noudattamista toimenpiteessä *SYS.006.1, Turvallisuuskulttuuri, raportointikulttuuri ja just culture-ilmapiiiri* kuvatuin keinoin. Poikkeamaraportoinnin laadullisia tekijöitä käsitellään tällä hetkellä mm.

- [Sivulla: Turvallisuuskulttuuri ja muut kulttuuriset elementit ilmailun arjessa](#)
 - Erityisesti sen alisivulla: [Raportointikulttuuri](#)
- [Sivulla: Lentoliikenteen onnettomuuksista, vaaratilanteista ja poikkeamista ilmoittaminen](#)
- Tieto.traficom.fi-sivustolla on oma sivunsa [lentoturvallisuusilmoituksille](#), jossa kerrotaan raportoinnin kehityksestä sekä raportointitaksonomiasta.

Traficom on järjestänyt jo useita vuosia säännöllisesti merkittävimpien ilmailuorganisaatioiden kanssa yhteistoimintatapaamisia, joissa käydään läpi poikkeamaraportteja ja niiden hyödyntämistä esimerkiksi analysoinnissa ja kansallisessa riskienhallintatyössä

Mistä löytyy lisätietoa - Alla olevilta sivuilta löydät ohje- ja muuta materiaalia:

- Traficom sivuilta www.traficom.fi:
 - [FASP-asiat sivulta Suomen ilmailun turvallisuusohjelma, -suunnitelma ja suorituskykymittarit](#)
 - [Lentoyhtiöille-sivut](#)
 - [Ilmailun ammattilaisille-sivut](#)
 - [Traficomin Lentoturvaluusilmoitussivut \(onnettomuudet, vaaratilanteet ja poikkeamat\)](#)
 - [Ilmailun pääsivu](#)
 - [Ilmailun kyberturvallisuus](#)
 - Suomen ilmailun turvallisuustilanne: <https://tieto.traficom.fi/fi>
 - [Ilmailun turvallisuustietoa kootusti](#)
 - [Ilmailun turvallisuustiedotteet](#)
 - [Ilmailun uutiskirjeet](#)
 - [Turvallisuskulttuuri SMS-työn osana – mitä se on? Traficomin webinaari ilmailun organisaatioille ja ammattilaisille](#)
 - [Turvallisuskulttuuri ja muut kulttuuriset elementit ilmailun arjessa](#)
- EASAn sivuilta:
 - [EASAn turvallisuuden edistämisen \(safety promotion\) sivut](#)
 - [EASAn Air Operations-sivu](#)
- EASAn ajankohtaiset tiedotteet conflict zone-asioista ja muusta ohjeistuksesta
 - [Conflict Zone Information Bulletin \(CZIP`s\)-sivu](#)
 - [European Information Sharing and Cooperation Platform on Conflict Zones-sivu](#)
 - [COVID-19-sivut](#)
- [Skybrary](#)
 -